

Risk Management of School Administrators under Nakhon Phanom Municipality

Charin Yassahra^{1*}, Nawee Udorn²

¹ Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Thailand

² Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: charin0382@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were: (1) to investigate the current and desirable conditions of risk management practices of school administrators, and (2) to assess the priority needs for risk management of school administrators in schools under Nakhon Phanom Municipality. The sample consisted of 140 school administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The sample size was determined based on the Krejcie & Morgan table. The research instruments were two sets of five-point rating-scale questionnaires, focusing on the current and desirable conditions of risk management. Both questionnaires possessed content validity indices (IOC) ranging from 0.80 to 1.00. The item discrimination indices ranged from 0.49 to 0.83, and the reliability coefficients for the entire questionnaires were 0.96 and 0.97, respectively. Data were analyzed using percentages, means, standard deviations, and the Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}). The results revealed that the overall current condition of risk management practices among school administrators was high, while the overall desirable condition was at the highest level. Regarding the assessment of priority needs for risk management, the areas ranked from highest to lowest priority were: compliance with laws and regulations, followed by strategic, financial, and operational.

Keywords: Current Conditions, Desired Conditions, Priority Needs, Risk Management

การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม

จรินทร์ ยัสสระ^{1*}, นาวิ อุดร²

1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

* Corresponding author. E-mail: charin0382@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา และ (2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 140 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา แบบสอบถามทั้งสองฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .49–.83 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 และ .97 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการวัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยง เรียงลำดับจากค่าสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน และด้านการดำเนินงาน ตามลำดับ

คำสำคัญ: สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น ความเสี่ยง

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนด ให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อีกทั้งเพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนา ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยได้กำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการทำงาน เพื่อยกระดับขีดความสามารถและมาตรฐานการทำงาน ของหน่วยงานราชการให้อยู่ในระดับสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากล โดยยึดหลักการปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การศึกษาเป็นหัวใจของชาติ เป็นการสร้างและพัฒนาคนเพื่ออนาคตของประเทศ จึงเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อผลักดันให้ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่นคั่ง ยั่งยืน ตามนโยบายการจัดการศึกษา ที่ต้องการปฏิรูป การศึกษาของไทย เพื่ออนาคตของประเทศไทยคือ ระบบการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมี

เป้าหมายชัดเจน เพื่อสร้างคนไทยและสังคมไทยให้เข้มแข็งมีคุณภาพ โดยการจัดการในหลายรูปแบบหลายแนวทาง เป็นกลไกของการแสวงหาความรู้สิ่งต่างๆ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สามารถเกิดผลผลิตตรงตามเป้าหมาย และหลักสูตรควรมีความต่อเนื่องกัน ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อในระดับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย เมื่อจบการศึกษาแล้วมีงานทำ มีอาชีพและมีรายได้ และเปิดโอกาสให้สามารถเลือกเรียนต่อได้ตามความชอบและความถนัดของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

การบริหารความเสี่ยงเป็นกลไกหนึ่งในการบริหารงานที่สำคัญ โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งต้องคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็นของการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการจัดการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน มีผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ และเกิดความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ รวมถึงการลดขั้นตอนการทำงานที่เกินความจำเป็น และการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ (สถาบันการพลศึกษา, 2561) การบริหารความเสี่ยงที่เป็นระบบ การประเมินความเสี่ยงทางวิชาการ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมของครูในการออกแบบมาตรการลดความเสี่ยง มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนดีขึ้นอย่างชัดเจน (สมชาย ธรรมภักดี, 2559) ผู้บริหารที่มีทักษะในการสื่อสาร การสร้างความเข้าใจร่วม และการนำระบบการบริหารความเสี่ยงเข้าสู่ทุกระดับของโรงเรียน สามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในกระบวนการวางแผนและการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษา ซึ่งให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเพื่อส่งเสริมการบริหารความเสี่ยง (วิภาดา มณีวรรณ, 2560)

ความเสี่ยงนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หรือเคยเกิดขึ้นแล้วและส่งผลกระทบต่อในแง่ลบต่อการบรรลุเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร จึงส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก ผู้ปกครองนักเรียนค้างจ่ายค่าธรรมเนียมการเรียน นักเรียนลดลง นักเรียนลาออกกลางคันเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากผู้ปกครองนักเรียนถูกยกเลิกการจ้างงาน ผู้ปกครองนักเรียนประสบปัญหาการทางธุรกิจ การค้าขาย การลงทุน ทำให้โรงเรียนต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น โรงเรียนต้องเผชิญกับความเสียหายทุกด้าน ดังนั้นการบริหารจัดการโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนจัดอัตรากำลังครูและบุคลากร การบริหารจัดการห้องเรียน การจัดโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากร และงบประมาณการเงินของโรงเรียนที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (ประเสริฐ อัครประภพพงศ์, 2563)

เทศบาลเมืองนครพนมได้ดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบในด้านการอนุมัติ อนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 การใช้อำนาจตามกฎหมาย การจัดซื้อจัดจ้างเหตุ และการบริหารงานบุคคล เพื่อป้องกันเหตุการณ์ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้ระดับการประเมินความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำและปานกลางเท่านั้น แต่ที่โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมยังไม่ได้มีการประเมินความเสี่ยงอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับระดับเทศบาลโดยรวม แต่จากการพิจารณากรอบการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ประกอบกับภารกิจที่โรงเรียนต้องดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ กฎหมาย และนโยบายของรัฐ พบว่า โรงเรียนมีแนวโน้มเผชิญกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบริหารจัดการทั่วไป การเงินงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้ทรัพยากร การใช้อำนาจ พฤติกรรมเจ้าหน้าที่ ด้านจริยธรรม และธรรมาภิบาล ความเสี่ยงเชิงระบบเหล่านี้ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริหาร และความน่าเชื่อถือขององค์กร

อาจไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ ที่อาจกระทบต่อความโปร่งใสและธรรมาภิบาลของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น เพื่อให้โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม สามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่างทันสถานการณ์ และจัดการความเสี่ยงในด้านต่างๆ อย่างครอบคลุม ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้จะเป็นประโยชน์และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองนครพนมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการบริหารความเสี่ยง เพื่อเปลี่ยนความเสี่ยงให้เป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพ และศักยภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม
- 2 เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นความเสี่ยงในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริหารความเสี่ยง

Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) (2004), (อ้างใน สุขะมุขี เรืองอ่อน และ ประกอบ คุณารักษ์, 2561) แบ่งความเสี่ยงออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนดำเนินงาน และนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก อันส่งผลกระทบต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือสถานะขององค์กรโดยแหล่งที่มาของความเสี่ยงด้านกลยุทธ์สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ปัจจัยความเสี่ยงภายนอก ได้แก่ ภาวะการณ์การแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงนโยบาย กระแสสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง และปัจจัยความเสี่ยงภายใน ได้แก่ ปัจจัยภายในที่องค์กรสามารถควบคุมได้ แต่สามารถส่งผลกระทบต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ โครงสร้างองค์กร กระบวนการ และวิธีดำเนินงานความเพียงพอของข้อมูล และเทคโนโลยี สำหรับการให้บริการ เป็นต้น
- 2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) คือ ความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือขาดธรรมาภิบาลในองค์กร และการขาดการควบคุมที่ดี โดยอาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานภายใน คน ระบบ หรือเหตุการณ์ภายนอก
- 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการเบิกจ่ายงบประมาณไม่ เป็นไปตามแผนงบประมาณ ถูกตัดงบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การจัดสรรไม่พอเพียง
- 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ หรือกฎระเบียบหรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

Jams, R. (2007) ได้จำแนกความเสี่ยงออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) ความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ ครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านเครดิตการลงทุนการโกง การขโมย การกระทำในทางที่ผิด การใช้สติปัญญาในการลงทุน ความละเอียดอ่อนของข้อมูล

2) ความเสี่ยงทางการดำเนินงาน หรือการดำเนินงานครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านกระบวนการ คุณภาพของการบริการ การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ การไร้สมรรถภาพการหยุดชะงักของธุรกิจ กลยุทธ์ในการดำเนินงาน และเพื่อนร่วมงาน

3) ความเสี่ยงทางด้านเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร มีการครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านหยุดชะงักของธุรกิจ ข้อมูลข่าวสาร คุณภาพของข้อมูล ความถ้อยสัตย์ของข้อมูล และเทคโนโลยี

4) ความเสี่ยงทางการควบคุม/กฎระเบียบ โดยครอบคลุมไปถึงความเสี่ยงทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนสภาพคล่อง การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความพอเพียงของงบประมาณ

5) ความเสี่ยงทางด้านกลยุทธ์ ครอบคลุมไปถึงถูกกักและผู้ที่เกี่ยวข้อง ลูกจ้าง การแข่งขันทรัพยากร การประสานงาน และการสื่อสาร

ศิริรัชญ์ ธิตะ (2561) ได้ทำการศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แยกความเสี่ยงครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดกลยุทธ์แผนดำเนินงาน นโยบาย โครงสร้าง และนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสม หรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันส่งผลกระทบต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือสถานะของสถานศึกษา และคุณภาพนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นคนดีพลเมืองดี

2) ความเสี่ยงด้านการการเงิน (Financial Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องการบริหารและควบคุมทางการเงิน และการงบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา

3) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัย ความไม่เหมาะสม และความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

4) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หรือผลการปฏิบัติงานทุก ๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา ระบบงาน กระบวนการดำเนินงาน เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่ใช้ คุณภาพของบุคลากร ความเพียงพอของข้อมูล ความสลับซับซ้อน ความละเอียดของการจัดเก็บข้อมูลตามระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ และชื่อเสียง หรือเหตุการณ์ภายนอก อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินงานในสถานศึกษา

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (มหาชน) (2561) ได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงด้านนโยบาย และกลยุทธ์ ให้มีคู่มือการบริหารความเสี่ยง และถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายบริหารความเสี่ยง สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) รวมทั้งได้แบ่งประเภทความเสี่ยงออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านนโยบาย และกลยุทธ์ หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เช่น นโยบายระดับรัฐจนถึงนโยบายในระดับผู้บริหาร แผนกลยุทธ์ แผนดำเนินงาน และการนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่

สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยภายนอก เป็นต้น ทำให้มีโอกาสที่จะไม่ประสบความสำเร็จตามทิศทางที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของสำนักงาน

2) ด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากบุคลากร ระบบงาน และระบบสารสนเทศ รวมถึงการขาดระบบการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปฏิบัติงานทั้งหมด

3) ด้านการเงิน หมายถึง ความเสี่ยงทางการเงินในภาพรวม ทั้งในด้านการบริหารจัดการด้านการเงิน การวางแผนทางการเงิน ซึ่งต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกับกลยุทธ์ของสำนักงาน และกฎหมายกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4) ด้านกฎหมาย กฎระเบียบ หมายถึง ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรี หรือมาตรฐานที่ดี ความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ เป็นต้น

5) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความเสี่ยงที่ครอบคลุมการบริหารจัดการ และประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย (Security) เช่น การเข้าถึงระบบงาน และข้อมูลเฉพาะผู้ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น (Confidentiality) ความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูล (Integrity) และความพร้อมใช้งานของระบบงานและข้อมูล (Availability)

กระทรวงการคลัง (2562) ได้กำหนดประเภทความเสี่ยง ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใน และภายนอกขององค์การที่เกี่ยวกับการกำหนดแผนการบริหารดำเนินงาน และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในองค์การมีเป้าหมายวิธีการดำเนินงาน การจัดสรร การติดตาม

2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน มีความหมายครอบคลุมกระบวนการภายในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน การควบคุม การมุ่งใจการติดตามผลงาน การคัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อม และเทคโนโลยี

3) ความเสี่ยงด้านการเงิน เป็นความเสี่ยงที่สำคัญเกี่ยวกับการควบคุม และการจัดทำรายงานเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานการเงิน งบประมาณ การจัดสรร การควบคุมตรวจสอบรายจ่าย การจัดหาแหล่งเงินทุน ทรัพยากร พัสดุ และความถูกต้องตรวจสอบได้

4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบ ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ พระราชบัญญัติ

5) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา จะต้องมีการเฝ้าระวังความปลอดภัยของนักเรียน ความปลอดภัย วัสดุ อุปกรณ์ สนามเด็กเล่น ห้องปฏิบัติการ

6) ความเสี่ยงด้านความน่าเชื่อถือขององค์กร เป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ความเชื่อมั่น และความเชื่อถือขององค์กร

ประนอม ศรีดี (2562) ได้กล่าวว่าความเสี่ยงอาจจัดเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ คือ 1) ความเสี่ยงจากแผนงาน 2) ความเสี่ยงจากบุคคล 3) ความเสี่ยงจากการเงิน 4) ความเสี่ยงจากการดำเนินงาน และ 5) ความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมของการบริหารความเสี่ยง

โสภณา สุตสมบูรณ์ (2565) ได้แบ่งประเภทความเสี่ยงออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน และการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน อันส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดกลยุทธ์ หรือการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์หลัก เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานขององค์การ

2) ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของแต่ละกระบวนการ หรือกิจกรรมภายในองค์การ รวมทั้งการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทำงาน และการบรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การในภาพรวม

3) ความเสี่ยงด้านการเงิน และการรายงาน เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทางการเงิน โดยอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากปัจจัยภายใน เช่น การบริหารจัดการสภาพคล่องด้านสินเชื่อ ด้านเงินทุน เป็นต้น หรือจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยน หรือความเสี่ยงที่คู่สัญญาไม่สามารถปฏิบัติตามภาระผูกพันที่ตกลงกันได้ รวมถึงคุณภาพของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ความล้ำสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เป็นต้น อันจะส่งผลกระทบต่อการดำรงอยู่ขององค์การ

4) ความเสี่ยงด้านกฎหมายกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานกำกับดูแล รวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น แล้วจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง และภาพลักษณ์ขององค์การโดยรวม

อรรวรรณ กัลชาญพิเศษ (2565) ได้แยกองค์ประกอบของความเสี่ยงให้ครอบคลุม ประกอบด้วยความเสี่ยง 4 ด้าน ดังนี้

1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อทิศทาง หรือภารกิจหลักของโรงเรียนอันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ และผู้ใช้บริการ (ผู้ปกครองนักเรียน, นักเรียน)

2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ (Operational Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับระบบงาน กระบวนการทำงาน บุคลากร เทคโนโลยี การจัดหา และการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน รวมถึงระบบสารสนเทศ และการจัดการข้อมูล

3) ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) หมายถึง ความเสี่ยงเนื่องจากการขาดสภาพคล่องทางการเงิน จนมีผลกระทบต่อการทำงาน อันเนื่องมาจากขาดการจัดหาข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผน การควบคุม และการจัดทำรายงาน เพื่อนำมาใช้บริหารการเงินได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งการบริหารงบประมาณผิดพลาด ทำให้มีงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับการดำเนินงาน

4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Compliance Risk) หมายถึง ความเสี่ยงเนื่องจากการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ระเบียบข้อบังคับ หรือสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากความไม่ชัดเจน ความไม่ทันสมัย หรือไม่ครอบคลุมของกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการนิดิกรรมสัญญาการร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน การตกเป็นข่าวเสียชื่อเสียง (Reputation Risk) การเกิดคดี การถูกตรวจสอบ ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ได้จำแนกความเสี่ยงออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ ที่ไม่เหมาะสม หรือความเสี่ยงเกิดจากการนำกลยุทธ์ไปใช้ไม่ถูกต้อง

2) ความเสี่ยงด้านการเงิน คือ ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเงิน เช่น ความเสี่ยงเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินไม่ถูกต้องการรับเงินไม่ถูกต้อง เป็นต้น

3) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากกระบวนการทำงานที่ไม่มีประสิทธิผล หรือไม่มีประสิทธิภาพ

4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย คือ ความเสี่ยงที่หน่วยงานไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ประกาศมติคณะรัฐมนตรี รวมถึงกฎ นโยบาย คู่มือ แนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

5) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากเทคโนโลยีสารสนเทศ

6) ความเสี่ยงด้านความน่าเชื่อถือขององค์กร คือ ความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ความเชื่อมั่น และความน่าเชื่อถือขององค์กร

ไพรัตน์ ลิ้มปองทรัพย์ (2567) ได้แยกองค์ประกอบของความเสี่ยงประกอบด้วยองค์ประกอบจำนวน 4 ด้าน คือ

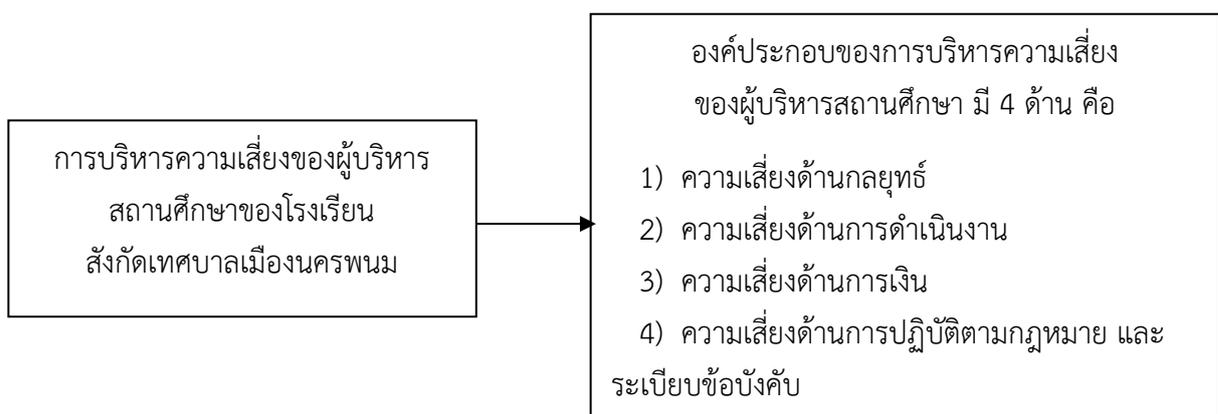
1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ และการปฏิบัติตามแผน กลยุทธ์อย่างไม่เหมาะสม รวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบาย เป้าหมาย กลยุทธ์ โครงสร้างองค์กร ภาวะการแข่งขัน ทรัพยากร การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ และสภาพแวดล้อมขององค์กร

2) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการที่โรงเรียนมีระบบควบคุมภายในไม่เพียงพอ ละเมิดต่อการปฏิบัติตามระบบควบคุมภายใน หรือเนื่องจากภัยพิบัติต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงาน

3) ความเสี่ยงด้านการเงิน คือ การบริหารงบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพออาจทำให้โครงการ หรือการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องหรือสำเร็จจุลวงภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด

4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ หรือกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม หรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

จากหลักการ แนวคิด และทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment Research) โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 213 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครู จำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 140 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน และครู จำนวน 131 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 2 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .49-.77 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 (2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .50-.83 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified})

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ซึ่งเป็นข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาคำนวณหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified})

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การบริหารความเสี่ยงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	3.85	.44	มาก	4.84	.17	มากที่สุด
2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	3.84	.45	มาก	4.81	.20	มากที่สุด
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน	3.81	.42	มาก	4.79	.21	มากที่สุด
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตาม กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ	3.83	.42	มาก	4.82	.19	มากที่สุด
รวม	3.83	.41	มาก	4.82	.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83, S.D. = .41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.85, S.D. = .44$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความเสี่ยงด้านการเงิน ($\bar{X} = 3.81, S.D. = .42$) ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82, S.D. = .17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.84, S.D. = .17$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความเสี่ยงด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.79, S.D. = .21$)

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการบริหารองค์กรแห่งความสุขของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา นำเสนอข้อมูลโดยแสดงค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การบริหารความเสี่ยงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์	3.85	4.84	.257	2
2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน	3.84	4.81	.253	4
3. ความเสี่ยงด้านการเงิน	3.81	4.79	.257	2
4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตาม กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ	3.83	4.82	.258	1
รวม	3.83	4.82	.256	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม มีค่าดัชนีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเท่ากับ .256 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีจำนวน 3 ด้าน ที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุดไปค่าต่ำสุด ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ มีค่าเท่ากับ .258 ด้านกลยุทธ์ และด้านการเงิน มีค่าเท่ากับ = .257 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม ผู้ศึกษาพบว่า มีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความเสี่ยงด้านการเงิน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการวางแผนงบประมาณและการตรวจสอบรายจ่าย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใสในการบริหารจัดการ ควรจัดฝึกอบรมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านการเงิน ทำให้พวกเขาเข้าใจกฎระเบียบและระบบใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานการเงิน และลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน (เมธาพัฒน์ กิจธนาเสถียร, 2568) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโอภาส เทชนไธสง (2567) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ศิริรัตน์ (2563) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน ผลการศึกษา พบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาศรี ไวยอรรถ (2562) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกลักษณ์ ป้องกัน (2560) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการปฏิบัติในด้านการเงินมากที่สุด รองลงมาคือด้านกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพุฒิสรรค์ ศิริรัตนประชากุล (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ และความเสี่ยงด้านบุคลากร สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบ

การบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น มีโครงสร้างที่เป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่ครอบคลุมทุกมิติ ได้แก่ หลักการและจุดประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจถึงเป้าหมายหลักรวมถึงกลยุทธ์การพัฒนา 4 ด้าน ที่มุ่งเน้นทั้งนักเรียน ครู ระบบการบริหาร และภาคีเครือข่าย ช่วยสร้างความสมดุลในการพัฒนาทุกส่วน (ทรงศักดิ์ ชาวไพร, 2568) ซึ่งสอดคล้องกับโอภาส เทศน์ไธสง (2567) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมชาย เพชรนุ่น (2563) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ตามความคิดเห็นของครู เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดกระบี่ พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเสี่ยงด้านการเงิน รองลงมา คือ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ และความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญแก้ว จันทรัตน์ (2562) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเสี่ยงด้านการเงิน ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านการปฏิบัติงาน การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของพุดิสสรค์ ศรีรัตนประชากุล (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ความเสี่ยงด้านการเงิน ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ และความเสี่ยงด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ กำหนดมาตรฐานผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด ด้านบุคลากร มีการวิเคราะห์และการวางแผนอัตรากำลังไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Behcet Oznacar (2018) ได้ศึกษาการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนความปลอดภัย โดยการกำหนดกลยุทธ์สำหรับการจัดการความเสี่ยง ลักษณะของโรงเรียนความปลอดภัยขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม การจัดการ และคำแนะนำทางจิตวิทยา ในโรงเรียน ซึ่งเพิ่มความจำเป็นในการมุ่งเน้นไปที่การวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อการจัดการโรงเรียนในบริบทที่มีคุณภาพ สิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนคือการมุ่งเน้นไปที่การบริหารความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงครอบคลุมข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นก่อนที่จะเผชิญกับภัยคุกคาม ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายจึงมีความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงในขั้นตอนแรก การตรวจสอบความเสี่ยงและการตรวจสอบโอกาสและจุดอ่อนเป็นความพยายามหลักในการเข้าถึงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่าอาจารย์ใหญ่ และรองอาจารย์ใหญ่ตระหนักถึงการบริหารความเสี่ยงโรงเรียนไม่เพียงพอที่จะดำเนินนโยบายและกลยุทธ์

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นความเสี่ยงในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน และด้านการดำเนินงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนโดยยึด

มาตรฐานการปฏิบัติตนตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และจรรยาบรรณวิชาชีพ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติกับทุกคนด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม จัดทำคำสั่งแต่งตั้งในการปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง มอบหมายงานครูอย่างเป็นธรรมและถนัดกับงาน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นในการกำหนดวัฒนธรรมองค์กร และจัดทำหลักเกณฑ์ข้อบังคับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักนิติธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (พรพรหมใจเสือ, 2567) สอดคล้องกับงานวิจัยของกชกร ศรีสงคราม และคณะ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยง และพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินการบริหารความเสี่ยง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติ ตามกฎหมาย/ระเบียบ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านบุคลากร ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ศิริรัตน์ (2563) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากร ผลการศึกษา พบว่า การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นๆ รองลงมา คือ ด้านการเงิน ด้านการกลยุทธ์ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของครองยุทธ นบนอบ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า ความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน และด้านกลยุทธ์ และปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีคุณภาพ ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร ด้านการติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง ด้านการประเมินการบริหารความเสี่ยง ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธีระ เดชคาภู (2563) ได้ศึกษาการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับ .05 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันระดับ .05 ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันระดับ .05 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของพุฒิสรรค์ ศรีรัตนประชากุล (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า ด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นอันดับแรก คือ ด้านกลยุทธ์ โรงเรียนต้องกำหนดแนวทางการดำเนินงานชัดเจน มีการระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างความตระหนักให้บุคลากรปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการติดตามและประเมินผลการนำกลยุทธ์ของสถานศึกษาไปปฏิบัติ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การศึกษานี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนให้เห็นถึง “สภาพจริง” ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารในสถานศึกษา โดยค้นพบความเชื่อมโยงเชิงระบบระหว่างองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ที่สำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคลากรในองค์กรทางการศึกษา โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เกิดจากการกำหนดทิศทาง การดำเนินงานของสถานศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับบริบท วิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การวางแผนที่ไม่ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การดำเนินงานตามกลยุทธ์อย่างไม่ต่อเนื่อง การสื่อสารไม่ทั่วถึง การไม่ประเมินผลและไม่ปรับเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ ขาดการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และขาดการบริหารแบบบูรณาการเชิงระบบ ทั้งยังรวมถึงการวางกลยุทธ์ที่ไม่ยั่งยืนหรือไม่สัมพันธ์กับทรัพยากรที่มีอยู่

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน เกิดจากความผิดพลาดของบุคลากร กระบวนการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ระบบบริหารจัดการที่ล้าสมัย เทคโนโลยีที่ไม่พร้อมใช้ ซึ่งล้วนก่อให้เกิดความล่าช้า การให้บริการที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน คุณภาพงานที่ตกต่ำ ไม่ปลอดภัยและการสูญเสียความเชื่อมั่นของผู้รับบริการ ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาโดยรวม

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน เกิดจากการวางแผนและการคาดการณ์ทางการเงินที่ไม่แม่นยำ การควบคุมและประเมินค่าใช้จ่ายที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ที่ รัศกุ่ม การตัดสินใจเชิงประมาทโดยไม่พิจารณาความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ การขาดความสามารถในการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือการปรับตัวอย่างยืดหยุ่น การจัดสรร และสนับสนุนทรัพยากร และงบประมาณอย่างไม่เพียงพอ ตลอดจนการมีศักยภาพของบุคลากรด้านการเงินที่ไม่เหมาะสม ซึ่งล้วนส่งผลต่อความมั่นคง สภาพคล่อง และความน่าเชื่อถือทางการเงินขององค์กร

4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจนำไปสู่ผลกระทบทางกฎหมาย ชื่อเสียง หรือความเชื่อมั่นขององค์กร โดยสามารถลดความเสี่ยงได้ผ่านการติดตามข่าวสาร การสื่อสารภายใน การตรวจสอบ และการปรับตัวให้สอดคล้องกับข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลง

ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม มีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเงิน ดังนั้น สถานศึกษาควรสนับสนุนกระบวนการติดตาม และตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการดำเนินงานและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายที่ไม่เป็นไปตามแผน การใช้จ่ายงบประมาณควรคำนึงถึงความคุ้มค่า ความประหยัด และประสิทธิภาพ โดยยึดหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การปรับแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงก็เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงความยืดหยุ่น และความพร้อมของสถานศึกษาในการรับมือกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ หรือการบริหาร

2. ผลจากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกลยุทธ์ ดังนั้นสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร หรือประกาศที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่มีการเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกัน และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด การสื่อสารข้อมูลทางกฎหมายอย่างมีระบบยังช่วยลดโอกาสการเกิดข้อผิดพลาดจากการขาดความรู้หรือการตีความที่ไม่ถูกต้องของบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษา

ควรส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตนอย่างเพียงพอ โดยอาจจัดอบรม หรือกิจกรรมให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนักรู้และความรับผิดชอบ

3. ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นความเสี่ยงในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า ด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการกำกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามกรอบของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล การเงิน และการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ในขณะเดียวกัน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมาย หรือข้อบังคับที่มีการเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรได้รับทราบอย่างทั่วถึง ถือเป็น การสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในข้อกฎหมาย เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องตามกรอบที่กำหนด บุคลากรในสถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง เช่น ระเบียบว่าด้วยการเงิน การพัสดุ และวินัยข้าราชการครู ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงาน หากบุคลากรมีความรู้ด้านนี้เพียงพอ จะสามารถลดความเสี่ยงจากการละเมิด หรือการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การปรับแนวปฏิบัติภายในให้สอดคล้องกับกฎหมาย หรือระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารความเสี่ยงเชิงรุกที่ช่วยให้สถานศึกษามีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายและนโยบายของรัฐ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในเชิงลึกเพื่อให้เข้าใจกลไกและผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อคุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างรอบด้าน การวิจัยในอนาคตอาจใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) หรือการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ (Causal Analysis) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความเสี่ยงในแต่ละด้านกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร ความโปร่งใสในการบริหาร และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกัน เนื่องจากบริบทของเทศบาลเมืองนครพนมอาจมีลักษณะเฉพาะในด้านโครงสร้างการบริหาร งบประมาณ และทรัพยากร การศึกษาครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบข้อมูลกับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบที่สะท้อนภาพรวมของการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาท้องถิ่นได้ชัดเจน และนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. ควรพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาท้องถิ่น จากผลการประเมินความต้องการจำเป็น การศึกษาครั้งต่อไปสามารถต่อยอดโดยการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยง (Risk Management Model) ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เช่น การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน การดำเนินงาน และการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหารในการจัดการความเสี่ยงเชิงรุกอย่างมีระบบและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กชกร ศรีสงคราม, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และจารุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จังหวัดนครพนม*. การบริหารและนิเทศการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. <https://so20.tci-thaijo.org/index.php/JAD/article/view/263/151>
- กรรณิการ์ ศิริรัตน์. (2563). *การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนเอกชนจังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พะเยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กระทรวงการคลัง. (2562). *คู่มือการบริหารความเสี่ยงภาครัฐ*. สำนักบริหารความเสี่ยง. กระทรวงการคลัง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)* กระทรวงศึกษาธิการ. https://reo1.moe.go.th/wp-content/uploads/2023/06/manual_moe2561-2580.pdf?utm_source=
- ขวัญแก้ว จันทรัตน์. (2560). *การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ครองยุทธ นบนอบ. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ทรงศักดิ์ ชาวไพร. (2568) *การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม* https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/282708?utm_source=chatgpt.com
- เทศบาลเมืองนครพนม. (2567). *รายงานผลการดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567*. ฝ่ายนิติกรสำนักปลัดเทศบาล
- ประนอม ศรีดี. (2562). *ระบบบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ประภาศรี ไวยอรรด. (2562). *การบริหารความเสี่ยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประเสริฐ อัครประดมพงศ์. (2563). *การบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ. สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย.
- พุดิสวรรค์ ศรีรัตนประชากุล. (2559). *ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรพรหม ใจเสื่อ. (2567) *แนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์*. *วารสารครุศาสตร์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์* 7(2). 145-158. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/download/266168/181638/1153956>

- ไพรัตน์ ลิ้มปองทรัพย์. (2567). การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านงานงบประมาณใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต. สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา.
มหาวิทยาลัยสยาม
- เมธาพัฒน์ กิจธนาเสถียร. (2568) เงื่อนไขและแนวทางการพัฒนาการบริหารการเงินตามหลักธรรมาภิบาล
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
วารสารการวิจัยนวัตกรรมการจัดการธุรกิจ. 2(2). 1-25. [https://so07.tci-
thaijo.org/index.php/JIBMR/article/view/7780/5339](https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JIBMR/article/view/7780/5339)
- วิภาดา มณีวรรณ. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเพื่อ
ส่งเสริมการบริหารความเสี่ยง (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริรัชฎ์ ธิตะ. (2561). การบริหารความเสี่ยงทางวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สุธีระ เดชคาญ. (2563). การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตราชโยธิน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(1),
85-97. [https://so02.tci-thaijo.org/
index.php/JRKA/article/view/246751](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKA/article/view/246751)
- สุขะมุขี เรืองอ่อน และ ประกอบ คุณารักษ์. (2561). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษา ใน
เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.
ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
- สถาบันการพลศึกษา. (2561). คู่มือการบริหารความเสี่ยง สถาบันการพลศึกษา. กุมภาพันธ์ 2561.
. <http://tnsuspb.ac.th/web/images/2567/3-4/1.2566.pdf>
- สมชาย ธรรมภักดี. (2559). แนวทางการบริหารความเสี่ยงเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาย เพชรนุ้ม. (2563). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่.
(สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). แผนบริหารความเสี่ยงสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
<https://online.anyflip.com/pnvnq/duho/mobile/index.html>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง. (2563). คู่มือแผนบริหารความเสี่ยง. สำนักงานสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2561). การขับเคลื่อนอนาคตภายใต้บทบาทใหม่ที่สำคัญ “การเปลี่ยน
ผ่านภาครัฐสู่รัฐบาลดิจิทัล. รายงานประจำปี 2561. [https://www.dga.or.th/wp-
content/uploads/2021/03/](https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2021/03/)
- โสภณา สุดสมบูรณ์. (2565). การจัดการเรียนรู้กับความสมดุลของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้และ
วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน. วารสารสถาบันวิจัยพินิจธรรม. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อรรวรรณ กัลชาญพิเศษ. (2565). รูปแบบการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สังกัดมูลนิธิ
แห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา

เอกลักษณ์ ป้องกัน. (2560). *การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหา
บัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*

Jams, R. (2007). *Risk analysis in educational administration*. Educational Management Press.

Behcet Oznacar. (2018). *Risk management strategies in school development and the effect
of policies on tolerance education*. <http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.70787>